

Szczególne uwarunkowania wypożyczenia filmów

Art. 5 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 ze zm.) zalicza wyraźnie do materiałów bibliotecznych dokumenty audiowizualne, którymi w praktyce są zasadniczo utrwalone na różnych nośnikach filmy, w tym na płytach DVD.

Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 powyższej ustawy biblioteki mogą pobierać opłaty za wypożyczenia materiałów audiowizualnych. Dopuszczalność wypożyczenia przez biblioteki stanowiących materiały biblioteczne filmów nie budzi wobec tego wątpliwości.

W kontekście wypożyczenia filmów biblioteki powinny brać jednak pod uwagę związane z nimi szczególne uwarunkowania, wynikające z przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.). Chodzi konkretnie o formalne zróżnicowanie występujących w obrocie nośników, na których filmy są legalnie rozpowszechniane.

Otóż na rynku dostępne są zasadniczo dwa rodzaje nośników z filmami. Po pierwsze są to nośniki, na których producent wyraźnie zastrzega, że są one przeznaczone wyłącznie do użytku prywatnego, czyli do korzystania przez poszczególne osoby osobiście, poprzez oglądanie filmu z tego rodzaju nośnika na domowych, prywatnych urządzeniach, służących odtwarzaniu i wyświetlaniu filmu.

Po drugie produkowane są nośniki z licencjami do wypożyczenia, służące m. in. działalności komercyjnych wypożyczalni płyt (kaset) z filmami, oczywiście odpowiednio droższe niż nośniki z filmami, przeznaczone do użytku prywatnego.

Jest to rozróżnienie o tyle istotne dla bibliotek, że nie mogą one powoływać się, w kontekście wypożyczenia materiałów audiowizualnych swoim czytelnikom, na działanie w ramach dozwolonego użytku prywatnego, gdyż biblioteki przypisane zostały jako instytucje do zakresu dozwolonego użytku publicznego. Świadczy o tym m. in. przewidujący dla nich określone licencje ustawowe art. 28 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Co prawda artykuł ten w pkt 1 dopuszcza wyraźnie nieodpłatne udostępnianie przez biblioteki, w zakresie ich zadań statutowych, egzemplarzy rozpowszechnionych utworów, ale uprawnienie to nie może być rozpatrywane w oderwaniu od specyfiki obrotu filmami, dostępnych m. in. na nośnikach przeznaczonych tylko i wyłącznie do użytku prywatnego.

Aby zatem uniknąć kontrowersji, związanych z wypożyczeniem nośników z filmami, biblioteki powinny bazować w tym zakresie na nośnikach zaopatrzonych w licencje producenta do wypożyczenia, unikając wypożyczenia innych nośników,

przewidzianych tylko do użytku prywatnego, w szczególności rozpowszechnianych na zasadzie dodatków do dzienników i czasopism.

Udostępnianie czytelnikom przez biblioteki materiałów audiowizualnych w postaci nośników z filmami, objętych licencją na wypożyczenie, nie budzi wątpliwości odnośnie do zgodności z przepisami ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, gdyż podstawę prawną takiego udostępniania stanowią odpowiednio: art. 28 pkt 1 powyższej ustawy - w przypadku nieodpłatnego wypożyczenia albo art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o bibliotekach - w przypadku wypożyczenia odpłatnego (za pobieraniem stosownych opłat, pokrywających koszty tego rodzaju wypożyczenia - por. art. 14 ust. 3 ustawy o bibliotekach).

Rafał Golań

Źródło: „Bibliotekarz” nr 6, 2010 r.